

Tema: izhodišča za Programsko produkcijski načrt RTVS za leto 2018

(za razpravo na seji komisije PS RTVS, ki pripravlja ta izhodišča)

Ključno vprašanje bi bilo lahko: ali naj se gre v nadaljevanje oz. ponavljanje sedanje programske sheme ali pa v temeljitejšo prenovu ne le nje, temveč tudi vloge, pozicioniranja in konceptov obeh regionalnih TV, torej Maribora, s studiem v Lendavi, in Kopra/Capodistrie. Povedano še bolj določeno – nujna bi bila tudi preučitev razmerij med tremi kanali TVS in obema regionalnima programoma, ki sta v vlogi zagotavljanja vsebin za potrebe prvega, drugega in tretjega programa TVS in RA TVS, oblikovanja dveh regionalnih TV-programov in petih RA-programov, produciranja lastnih oddaj in ustvarjanja pogojev za izvajanje programov, namenjenih italijanski in madžarski narodnostni skupnosti.

Preden nadaljujem z razmišljanjem, kako se lotiti oblikovanja izhodišč PPN 2018, naj povem, da se zavedam, za kako občutljivo nalogo gre. Čeprav bi morala razprava potekati v strokovnih okvirih, se lahko hitro zgodi, da se bo, zaradi obrambe doseženih položajev in parcialnih interesov prizadetih struktur, politizirala na nenačelni ravni. Upam, da se to ne bo zgodilo in da bo prevladal odprt dialoški duh, ki bo sprejel tudi kritično mnenje, da postaja delujoči TV PPN vse bolj zacementiran v petih zelo dragih kanalih televizijske javne mreže, ki med seboj nimajo ravno zgledno urejenih odnosov. Če je bil v zadnjem času narejen majhen korak naprej v opredeljevanju programske identitete TVS-programov, to ne drži niti za koprski niti za mariborski televizijski regijski program. Medtem ko bi precej težko pojasnili programsko produkcijsko identiteto mariborske televizije, s TV-studiem v Lendavi, je ta naloga, predvsem zaradi zgodovinskega razvoja TV Koper/Capodistria, za odtенок lažja. Nikakor pa ni nič manj komplicirana, saj je TV Koper/Capodistria izjemno razpršen organizem, ki poleg dveh radijskih programov ustvarja na eni frekvenci dva TV regionalna programa, obsežnejšega v italijanskem jeziku in v vsebinskem pogledu precej skromnega v slovenskem jeziku, opravlja dopisništvo iz primorsko-goriške regije za potrebe TVS, tudi TV Mb, producira načrtovane oddaje in TVS nudi vsako leto tehnično ekipo za 30 prenosov s HD reportažnim vozilom. TV Koper/Capodistria je torej frekvenca, na kateri »gostujeta« regionalni program TV Koper med 18. in 19. uro ter včasih še uro pred polnočjo in program za italijansko narodnostno skupnost v času med 13. in 19. uro ter med 19. uro in polnočjo. Od takrat pa do 13. ure na tej frekvenci ni TV-programa, je le t. i. infokanal, tako kot na TV Mb, ki ju skorajda nihče ne gleda. Infokanala sta zgolj mašilo med nočnima in popoldanskima programoma, ki predvajata radijska programa. Tudi obstoječa shema TV-programa za italijansko narodnostno skupnost potrebuje temeljit strateški premislek. Njeni snovalci nas vseskozi prepričujejo, da je zaradi pomanjkanja denarja in kadrov vedno bolj ogrožen program, ki ga delajo, njihov PPN za to leto pa predvideva številne prenovne in programske novosti. Pri čemer ni nobena skrivnost, da je sedanji programski obseg televizije za italijansko narodnostno skupnost preširok, ne le zaradi relativno majhne ciljne skupine, ki jo nagovarja, temveč tudi zaradi nizke gledanosti.

Programski koncept mariborske RTV hiše je nejasen in nepregleden, zato ker mora opravljati številne vloge oz. naloge: izvaja regionalni TV-program, je dopisniška enota za potrebe TVS, ki bo letos imela zaradi uvedbe popoldanskega regionalnega bloka na TVS1 več dela, je »depandansa« oz. ponavljalec programskih oddaj, ki jih producirajo na TVS! Tudi po 10 ponovitev programskih enot TVS se zgodi vsak dan na TVMb, kar naj ne bi bila značilnost regijskih televizij. Dalje, TV Mb je rezervni kanal za predvajanje TV-programa madžarske narodne skupnosti. Vsa produkcija TV-studia Lendava se namreč najprej predvaja med 15. in 16. uro na TVS1, šele nato pa kar dvakrat(!) v istem dnevu ob 16. in 22. uri na TV Mb in še v drugih terminih. Uredništvo tega programa pogosto namenja lendavskim občinskim temam in dogodkom pozornost, kakršne nima na TV1 niti ena občina v Sloveniji. Televizijski program za madžarsko narodnostno skupnosti glede na

obseg oddaj na na TV1 od torika do petka, v tem kontekstu izpade kot ena najpomembnejših programskih prioritet RTVS sploh. Z uvedbo rednega tedenskega regionalnega bloka na TV1 in na TVMb se bo poročanje iz življenja madžarske narodnostne skupnosti na TV1 še povečalo, saj bo producent regijskih vsebin iz vzhodnega dela Slovenije mariborsko uredništvo. Ni čudno, da vodstvo regionalnega programa za italijansko narodnostno skupnost v PPN za letošnje leto zapiše, da si želi »predvajanj naših večjih programskih projektov tudi na nacionalni televiziji« in omeni koncerte, dokumentarne oddaje, prenose oz. posnetke itd.

Z današnje perspektive je težko razumeti odločitev, da se je ob relativno primerni investiciji v mariborsko regionalno RTV-postajo, nekoč šlo še v izgradnjo RTV studia v Lendavi. Zakaj mariborski RTV-pogon ni smel producirati tudi informativnih in drugih vsebin oz. potreb madžarske narodnostne skupnosti, je vprašanje za zgodovinarje. Zakaj je bilo treba podvajati drago infrastrukturo in kadre na geografsko tako majhnem območju? Morda tudi zato, ker se je program TV Capodistria razširil za približno trikrat manjšo ciljno publiko prek vseh meja sprejemljivega. In je bilo, zaradi političnih pritiskov z druge strani, treba ukrepati. Posledice žanjemo danes, saj program TV Mb ni konsistenten, o njem bi težko rekli, da je regionalen. Njegova programska struktura je namreč preveč poljubna. Hudo problematično je že oblikovanje tedenskih programov. Nekatere oddaje se ponavljajo celo v razmiku ure ali dveh, nakar se ponavljajo še naslednje dneve. Ponovitev oddaj TVS je včasih celo več, kot je lastnih. Programska prepletenost TVS in TV Mb je tako intenzivna in hkrati nerazumljiva, da se upravičeno postavlja vprašanje o nujnosti popolne programske oz. konceptualne prenove TV Mb, če to ne bo mogoče, pa lahko postane aktualno vprašanje tudi ukinitve frekvence, na kateri se producira njen regionalni program.

Dilema o usodi frekvence TV Mb je v času, ko se razmišlja o izhodiščih PPN2018, na dlani. Iskanju nove identitete koprskih in mariborskih TV-programov se bo treba posvetiti mnogo bolj, kot se, zlasti na strani njunih vodilnih timov. Narediti bi morali skrbno evalvacijo PPN 2016 in predlagati spremembe. Poročila o opravljenem delu, kakršna pošilja vodstvo RTVS Programskemu svetu, so strokovno tako šibka, da jih ni mogoče sprejeti kot evalvacije.

Nihče ne sme nasprotovati ustavni pravici obeh narodnostnih skupnosti, da svojo identiteto izražata tudi skozi javni radijski in TV-medij. Toda to naj ne pomeni, da ni potrebna skrbna evalvacija programov obeh skupnosti z vseh relevantnih vidikov – vsebinskega, količinskega, finančnega, kadrovskega in nič manj tudi z vidika gledanosti in poslušanja vsake oddaje posebej. Nobena sosednja država ne omogoča slovenski narodnostni skupnosti na njenih tleh tako močne avtonomije, ko gre za njeno medijsko izražanje in samopotrjevanje, kot ga posveča Slovenija italijanski in madžarski skupnosti. Slovenska medijska praksa je glede manjšin unikatna in zgledna do te mere, da bi jo bilo treba izkoristiti za nov preboj. Ponovno je treba obuditi misel na ustanovitev Evropskega medijskega centra za manjšine v Kopru in zainteresirati Bruselj za finančno podporo. Medijski predstavniki obeh narodnostnih skupnosti imajo lepo priložnost, da zberejo okoli sebe somišljenike za uresničitev te zamisli.

Enaka prizadevanja morajo biti prisotna tudi pri preučevanju, dopolnjevanju, prenavljanju programske identitete vsakega od treh nacionalnih programov. To delo ni opravljeno zadovoljivo. Prav vsako enoto v delujoči programski shemi je treba vzeti pod drobnogled. Pri tem morajo sodelovati vsi, ki oddaje delajo, ne le uredniki. Se kdo v ljubljanski hiši resno in dovolj celovito ukvarja s konceptom kulturne vzgoje, ki pritiče nacionalni televiziji. Je morda prišel čas, da se programska bloka, kot sta Ribič Pepe ali Studio Kriškraš, prenovita ali zamenjata, kot se je nekaj podobnega uspešno naredilo s Sivimi celicami? Je kdo v uredništvih pomislil, da je v programsko shemo vključenih preveč intervjujev s posamezniki (izjema so Odmevi) in da se njihovo število celo povečuje? Vse manj je dialoških oddaj, v katerih sodeluje več udeležencev. Preveliko

število intervjujev namreč izriva raziskovalni pristop in TV-sliko, ki le ostaja tista, ki razlikuje TV od radia. Najlažje novinarsko opravilo so verjetno prav intervjuji, s po možnosti neinventivnimi sogovorniki – se jih je zato nabralo toliko?

Odgovornosti za odprta vprašanja v obeh regionalnih hišah se vodstvo RTVS ne bo moglo izogniti že zato, ker doslej ni našlo dovolj učinkovitih poti oz. strategij razvijanja njune programske identitete in medsebojnega sodelovanja. Če to ni mogoče, in ustanovitev regijskega pasu na prvem programu TV nekako daje slutiti prav to, potem je bolje, da se poslovimo od iluzije in pričakovanj, ki niso nikoli zares zaživela, namreč, da je v Sloveniji smiselno imeti dva regijska TV-pogona na slovenskem jeziku. Poglejmo resnici v oči in se vsaj vprašajmo, kakšen je sploh lahko regionalni program v slovenskem jeziku v Kopru, če oddaja na dan uro programa (vključno z oglasi in tv prodajo!!!), kakšen dan pa malo več, tam pred polnočjo. In še del tega se kmalu nato pojavi na kanalih TVS. O TV Mb smo že povedali precej.

Za konec le še misel, da si vsi želimo boljši program RTVS, denarja zanj pa ne bo nikoli več – več. Mreža kanalov oz. frekvenc oz. hiš oz. ambicij je postala preobširna za denar, ki je na voljo za uresničitev želje po boljšem programu. Še posebej v času, ko je treba odšteti za stroške dela že skoraj 60 odstotkov denarja, ki ga ima RTVS na voljo za leto dni. Predlagam, da komisija PS RTVS, ki ji je naročena izdelava izhodišč, naroči vodstvu, da takoj pripravi predloge o radikalnejših spremembah PPN 2018 za oba tv regionalna programa in za oba tv programa narodnih skupnosti. Ponavljam, kljub temu, da tv program za italjansko skupnost nagovarja kar nekajkrat manjšo ciljno skupino, kot madžarski, se je tekom let razširil na 12 urno dnevno predvajanje programa. In se želi širiti še naprej; zaenkrat ni nikogar niti v PS RTVS (razen seveda njihovega predstavnika) niti v vodstvu, ki bi neupravičen in nepotreben ekspanzionizem zavrl, program pa zmanjšal in umestil v realen okvir. TV Lendava ima, za razliko od TV Capodistria, na voljo le štiri polurne oddaje z osmimi enotami na teden, kar tudi nihče ne problematizira. TV Capodistria v PPN 2017 predstavlja kakšnih 55 programskih enot!!!

Ostaja le kruto dejstvo, da sta oba regionalna centra z vsemi programsko produkcijskimi nalogami, pri čemer je verjetno še najmanj problematičen program TV Lendava, izjemno draga. Zaposlujeta 460 ljudi, cena njenega delovanja pa je naravnost astronomska, saj na neto letni ravni znaša 20 milijonov evrov. Neto neto cene, ki bi v proporcionalnem deležu vključevala tudi stroške skupnih služb RTVS, še ni izračunal nihče.

Mitja Rotovnik

2. 1. 2017